

ПРАГМАТИКА ПЕРЕКЛАДУ ВІЙСЬКОВОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Війна на території України вже давно привернула увагу світу й майже всі події останніх років висвітлюються у закордонних й міжнародних ЗМІ, зокрема й англійською мовою. Досить важливим є розуміння актуальності досліджень із перекладознавства у наш час. США та Великобританія - потужні союзники України у війні, до того ж англійська мова є мовою міжнародного спілкування, а отже вивчення специфіки англо-українського та українсько-англійського перекладу є одним із найважливіших завдань лінгвістів, що працюють у царині перекладознавства. Ще одним вагомим аргументом актуальності вивчення сучасної військової термінології у царині її перекладу є тісна співпраця військовослужбовців України та колегами із усього світу, оскільки найпростішим шляхом їх ефективної комунікації є англійська мова.

Розгляд мовної системи як з точки зору книги (нормованої), так і факту реальності в суспільному житті призводить до акцентування особливої уваги на процесі індивідуального спілкування, яке сприймається як окремий мовленнєвий акт індивідів чи групи індивідів, наприклад: сім'я, клас, медицина, деякі професії тощо. Мову носія певної соціальної групи можна розглядати як продукт відносин у суспільстві, з моделлю обумовленості психологічної соціальною стороною [1].

У більшості військових словників терміни об'єднані навколо іменників із семантикою «особа», «група людей», «частина тіла людини», «жива істота», «група живих істот», річ», «частина, деталь речі», «одяг», «місцевість, місце», «абстрактне поняття», «матеріал, речовина». Типовими ядрами словосполучень при назві військових частин і речей є ті, що належать до тематичних груп: «особа», «війська, частини, колективи», «транспортні засоби», «зброя».

Дослідженням термінів та специфіки їх вживання в мові займалися багато українських учених, серед них: А.Бурячок, А.Ковалів, Л.Батюк, В.Генсьорський, В.Горобець та інші.

Сучасний військовий комунікативний дискурс характеризується майже повним домінуванням англійської термінології у сфері проектування та виробництва більшості сучасних видів озброєнь, особливо пов'язаних з космосом та комп'ютерною технікою, а також домінування англійської мови у військовій термінології. НАТО та військової сфери країн, які є військовими союзниками США поза НАТО.

Українській мові бракує точних і сучасних відповідників англійської військової термінології. За аналогією, незрозумілою для англійських комунікантів є специфічна українська військова термінологія – «жаргонізми», які існують в нашому комунікативному дискурсі військовослужбовців [3].

Військовий переклад – це дуже специфічний процес, який вимагає

детального знання військової справи та навіть ієрархії. Переклад військової термінології є одним із найскладніших видів спеціального перекладу з яскраво вираженою комунікативною спрямованістю (наприклад: *red leg* – червона нога :: *red leg артилерист*) [2]. Рисою, яка відрізняє військовий переклад від інших видів, є велика частка термінології в мовленні, точне і чітке викладення матеріалу (*get a racket* - одержувати пакет :: *get a racket* бути застреленим кимось); водночас відчувається відносний брак емоційно-виражальних засобів (*Бетр* (БТР - бойова броньована колісна або гусенична машина підвищеної прохідності) – *Betr* - combat armored wheeled or tracked vehicle of increased cross-country ability (kangaroo carrier)). Адекватний переклад військових лексем і текстів загалом значною мірою залежить від правильності перекладу термінів, оскільки левову частку військової лексики займають військові та військово-технічні терміни, які несуть максимальне семантичне навантаження і є, по суті, ключем до розуміння загальної картини мовлення. Підтвердження зазначеного вище отримуємо порівнюючи англо-український та українсько-англійський переклад окремих одиниць:

- *коробочка* (одиниця бронетехніки) – *box* (unit of armored vehicles) - *armoured vehicle*;

- *Бардак* (БРДМ, броньована розвідувально-дозорна машина) - "*mess*" - *Combat Reconnaissance/Patrol Vehicle*

- *hard ware* (жарг., жарт.) – *нагороди* (ордени, медалі) (*Syn. decorations: orders, medals*);

- *break barracks* - *ламати* (зносити) казарми :: *break barracks* самовільно покинути частину.

Таким чином, перекладач, який працює з військовою перекладною літературою, для початку має усвідомити домінанту свого завдання: перекладений текст призначений, перш за все, для прагматичного використання бойовиками військ, військовослужбовцями, а також працівники силових структур. Для правильного і чіткого розуміння, а більше того, для перекладу військових текстів, необхідно, перш за все, мати досконалі знання в цій галузі, розуміти практичну спрямованість та постійно слідкувати за лінгвістичними тенденціями змін й модифікацій у військовому комунікативному дискурсі.

Література:

1. Беляєва Т.М. Нестандартна лексика англійської мови. Львів.1985. 234 с.
2. Циганок Н. І. Роль мовленнєвої культури у формуванні особистості військового фахівця. *Військова освіта: збірн. наук. праць*. Київ, 2008. №1(21). С. 85-93.
3. Яриновська К. Прагматична специфіка перекладу військового соціолекту й термінології. *Українська мова та культура в сучасному гуманітарному часопросторі: аспекти міжмовної комунікації та формування комунікативної компетентності сучасного фахівця* : зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. онлайн-конф. Ірпінь ; Ломжа, 2023. С. 254-260.